

„Płeć? Sprawdzam!”, czyli skąd się biorą wystawy?

Cykl zajęć dotyczących sztuki współczesnej oraz zagadnień związanych z jej prezentacją. Podstawą projektu są filmy edukacyjne zrealizowane w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki.

Materiał zaproponowany w konspektach lekcji może być dowolnie modyfikowany przez nauczyciela w czasie jednej lub paru lekcji. W większości przypadków scenariusze lekcje stanowią bardzo rozbudowaną propozycję zajęć bazujących na materiałach filmowych.

Cele programu

Percepcja sztuki.

Uczeń:

- jest przygotowany do percepcji sztuki współczesnej jako nowej formy ekspresji wyrazu i realizacji plastycznej.
- pośrednio uczestniczy w wydarzeniach kulturalnych i artystycznych (materiał filmowy zrealizowany na wystawach sztuki współczesnej prezentowanych w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki)
- przez analizę wybranych zagadnień związanych z polską sztuką współczesną poznaje kulturę i tradycję własnego narodu.
- potrafi samodzielnie dotrzeć do źródeł informacji na temat sztuki i zjawisk artystycznych zawartych w książkach, podręcznikach, encyklopediach, słownikach oraz mediach, np. internecie.
- korzysta z przekazów medialnych – filmów, DVD, internetu, technologii komputerowej i cyfrowej do uzyskiwania informacji i tworzenia własnej analizy formalnej oraz treściowej wskazanego dzieła plastycznego.
- zna najważniejsze w Polsce instytucje związane z wystawiennictwem sztuki współczesnej (galerie, muzea) oraz potrafi odszukać informacje na ich temat w mediach – np. w internecie.

Ekspresja przez sztukę.

Uczeń:

- wykazuje twórczą postawę w opisie i interpretacji świata.
- posiada umiejętność abstrahowania, tworzenia nowych skojarzeń i wyobrażeń.
- potrafi dokonać samooceny i oceny pracy plastycznej innych ludzi – artystów, rówieśników - pod względem merytorycznym i estetycznym.
- na podstawie przykładowych dzieł sztuki samodzielnie dostrzega między nimi związku, odnajduje analogie oraz tworzy historię pod wskazanym kątem tematycznym.
- umie pracować indywidualnie oraz w grupie nad realizacją zadania o charakterze twórczym.

Recepcja sztuki.

Uczeń:

- swobodnie posługuje się podstawowymi pojęciami oraz terminami plastycznymi związanymi z formami wypowiedzi artystycznej, wykorzystywanymi w sztuce współczesnej (sztuki plastyczne, architektura).
- rozróżnia omawiane na zajęciach prace na tle kultury, w której powstawały, przestrzeni geograficznej oraz w kontekście wydarzeń historycznych i przemian społecznych.
- posiada podstawowe informacje na temat malarstwa, rzeźby, architektury oraz przedstawicieli kierunków w sztuce współczesnej.
- analizuje dzieło sztuki według jego treści, formy i ekspresji wyrazu. Swobodnie określa jego charakter oraz wskazuje związki między wybranymi pracami.
- łączy wskazane wystawy sztuk wizualnych z tekstami dotyczącymi danych ekspozycji.

Temat lekcji:

„Płeć? Sprawdzam!”, czyli skąd się biorą wystawy?

Cele główne:

- Wskazanie rozbudowanej struktury organizacyjnej galerii sztuki współczesnej.

- Zainteresowanie uczniów współczesnym życiem kulturalnym przez podejmowanie prób samodzielnego tworzenia prezentacji sztuki współczesnej.

Metody pracy: rozmowa dydaktyczna, działanie praktyczne.

Formy pracy: zbiorowa, grupowa, indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- Podręcznik, albumy i książki z reprodukcjami dzieł sztuki współczesnej (np. Sztuka Świata, t. 10, Trzeciak P., Włodarczyk W., Mrozek J., Warszawa 2001; Piotrowski P., Znaczenia modernizmu. W stronę historii sztuki polskiej po 1945 roku, Poznań 1999; Rottenberg A., Sztuka w Polsce 1945-2005, Warszawa 2005)

- Słowniki pojęć plastycznych (np. Słownik terminologiczny sztuk pięknych. Wydanie nowe, Warszawa 1997, PWN; Słownik sztuki XX wieku, Warszawa 1998, Arkady; Giżycki M., Słownik kierunków, ruchów i kluczowych pojęć sztuki drugiej połowy XX wieku, Gdańsk 2002, słowo/obraz terytoria; Leksykon Sztuki Polskiej XX Wieku: Sztuki Plastyczne, J. Chrzanowska-Pieńkos, A. Pieńkos, Poznań 1996)

- Wydrukowane materiały z opisem funkcji osób, które pracują nad realizacją wystawy (załącznik do zajęć)

- Mapa lub atlas Polski, Europy, Świata

- Encyklopedia Powszechna

Przebieg lekcji:

Prezentacja filmu.

Nauczyciel zwraca uwagę na reakcje uczniów – w razie wątpliwości zatrzymuje projekcje i wyjaśnia niezrozumiałe pojęcia.

Uwaga! Warto zatrzymać się w 8 minucie filmu i wspólnie przeanalizować zdanie:

„Te prace umieszczone w przestrzeni wirtualnej wystawy stały się atraktorami zmieniającymi strukturę równomiernie ułożonych bloczków, co stworzyło niezwykłą konfigurację architektoniczną, którą następnie zrekonstruowano w realnej przestrzeni wystawy bardzo precyzyjnie, mierzalnie odtwarzając położenie poszczególnych kostek z przestrzeni wirtualnej w realnej przestrzeni kompozycji.”

Atraktor – attract: przyciągać. Pojęcia z zakresu fizyki i geometrii fraktalnej. Definiuje się go jako wyróżniony podzbiór możliwych stanów układu, do którego nieuchronnie zmierza ewolucja układu. W filmie pojęcie to zostało wykorzystane w znaczeniu punktu, który przyciąga i organizuje pozostałe elementy kompozycji pracy.

Rozmowa z uczniami na temat wystawy „Płeć? Sprawdzam!”

Wystawa, której dotyczył film („Płeć? Sprawdzam!”) to rodzaj wystawy problemowej (por. konspekt do zajęć dot. wystawy „Wszystkie stworzenia duże i małe”).

Wystawa problemowa – ekspozycja podejmująca trudny, problematyczny temat. Kuratorski wybór prac to często zadanie pytania publiczności: „a co Wy o tym sądzicie?”

Uczniowie własnymi słowami opowiadają jaki problem pojawia się na wystawie „Płeć? Sprawdzam!”. Nauczyciel moderuje dyskusję, która ujawnia własne zdanie uczniów.

Materiał filmowy przedstawia także rozbudowaną strukturę galerii, która podejmuje się tak dużych wystaw jak prezentacja „Płeć? Sprawdzam!” – uczniowie odpowiadają na pytania:

- czy wystawa „Płeć? Sprawdzam!” to wystawa międzynarodowa? Jeśli tak to z jakich państw przyjechały prace?
- ile dzieł sztuki pojawiło się na wystawie?
- ile osób pracowało przy powstawaniu tej ekspozycji?

Dyskusja z uczniami – Nasz „trudny temat”, czyli co nas gryzie i nad czym się zastanawiamy?

Nauczyciel wraz z uczniami zastanawia się nad innymi problemami, które można przedstawić za pomocą dzieł sztuki. Wspólnie wybierają zagadnienie, które jest ważne i trudne dla uczniów, zmusza ich do refleksji i pobudza do dyskusji (np.: pamięć narodowa, przemoc itp.).

Dyskusja na wybrany wspólnie temat – nauczyciel notuje wnioski na tablicy.

Praca w grupach – projekt wystawy sztuki współczesnej.

Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda grupa powinna mieć przynajmniej 5 członków. Każdy z uczniów losuje/wybiera funkcję, która będzie sprawował w swojej grupie.

Kurator (por. : konspekt do zajęć dot. wystawy „Wszystkie stworzenia duże i małe”)

Realizator wystawy

Projektant ekspozycji

Rzecznik prasowy

Przewodnik (por. : konspekt do zajęć dot. wystawy Zbigniewa Libery)

Nauczyciel rozmawia z uczniami na temat ich skojarzeń co do poszczególnych funkcji a następnie przedstawia ich szczegółowe opisy [bardziej rozbudowana wersja na podstawie raportu Zachęty – tam opisy poszczególnych działań]:

Kurator – układa „historię” wystawy, analizuje wybrany temat, zastanawia się nad problemem, który zamierza przedstawić, wybiera dzieła sztuki.

Twoje zadania jako kuratora:

- wybór prac, które wejdą w skład waszego projektu wystawy (wykorzystaj albumy sztuki współczesnej)
- nadanie tytułu wystawy
- (Uwaga! Praca kuratora to bardzo odpowiedzialne zadanie, dlatego poproś o pomoc i radę resztę grupy – to Ty decydujesz ale postarajcie się wspólnie wybrać i przeanalizować pasujące do tematu prace)

Realizator – zajmuje się wypożyczeniami prac z innych placówek i kolekcji, opracowuje logistykę transportów dzieł sztuki, przygotowuje ekspozycję od strony technicznej.

Twoje zadania jako realizatora:

- stwórz listę instytucji, z których należy wypożyczyć wybrane przez kuratora prace wykorzystując mapę Polski/Europy/ Świata (w zależności od miejsc, z których planujecie wypożyczyć prace)
- przedstaw plan transportu prac do miejsca, w którym będziecie realizować swoją wystawę

Projektant ekspozycji – tworzy układ prac, projektuje scenografię/aranżacji ekspozycji.

Twoje zadania jako projektanta:

- wspólnie z kuratorem wybierzcie miejsce, w którym będziecie chcieli zaprezentować waszą wystawę (poproście o radę resztę grupy). Wybrane przez Was miejsce może w pewien sposób pasować do tematu, który podejmujecie, np. może go komentować lub uzupełniać.
- zastanów się nad układem prac. Które prace pasują do siebie a które nie powinny być prezentowane obok siebie?
- naszkicuj projekt aranżacji wystawy tzn. narysuj plan ekspozycji, zaznacz na nim miejsca, w których powinny znaleźć się wybrane prace.

Rzecznik prasowy – odpowiada za kontakty z mediami, organizuje konferencje prasowe, wspiera kuratora w tworzeniu medialnego wizerunku wystawy.

Twoje zadania jako rzecznika prasowego:

- przeanalizuj jeszcze raz wybrany temat
- po zapoznaniu się z pracami wybranymi przez kuratora stwórz krótka notkę prasową dotyczącą waszej wystawy. Powinna ona w sposób bardzo krótki i przystępny wyjaśniać główne założenia wystawy.
- stwórz listę artystów biorących udział w wystawie

Przewodnik – opowiada o wystawie szerokiej publiczności, oprowadza po ekspozycji, tłumaczy trudne pojęcia i terminy.

Twoje zadania jako przewodnika:

- opowiedz reszcie klasy o waszej wystawie (krótko opisuje prace zgodnie z ich układem, zaproponowanym przez realizatora)
- wyjaśnij trudne pojęcia (możesz posłużyć się słownikiem terminów plastycznych lub encyklopedią powszechną)

Podsumowanie

Grupy prezentują swoje projekty. Nauczyciel przypomina przerobiony na zajęciach materiał, powtarza najważniejsze pojęcia (m.in.: wystawa problemowa) i tematy.

Praca domowa – ostatnie ogniwo – krytyk sztuki.

W świecie sztuki jest jeszcze jedna bardzo ważna funkcja – krytyk sztuki, który komentuje, podsumowuje, ocenia wystawy sztuki. Krytyk sztuki też jest przewodnikiem (por.: konspekt do zajęć „Wszystkie stworzenia małe i duże”), przedstawia jednak swoje osobiste odczucie i subiektywne zdanie. Zadaniem uczniów, po wysłuchaniu prezentacji wszystkich grup jest ocena ich pracy. Zadanie polega na stworzeniu krótkiego tekstu dotyczącego projektu grupy, który zrobił największe wrażenie. Przed napisaniem tekstu warto odpowiedzieć na następujące pytania:

czy projekt w sposób wyczerpujący opisywał wybrany problem? (Co zrobiło na to Tobie największe wrażenie? Co zdecydowanie Ci nie odpowiadało?)

czy wybrane prace pasowały do podjętego problemu?

czy plan układu wystawy i aranżacja ekspozycji były logiczne i całość tworzyła historię, która wiąże się z podjętym tematem?

czy nota prasowa dobrze wyjaśniała założenia projektu?

czy przewodnik w sposób jasny i przystępny opowiedział o wystawie?